

84(2Рос-Руч)
Б 59

ВИТАЛИЙ БИАНКИ

ТАВ ЭВЧИКЛЕРИ

КЪРДИМ АССР
ДЕВЛЕТ НЕШРИЯТИ
1939

84(2900=P40)6

Б 59

Къыйметли
фонд

ВИТАЛИЙ БИАНКИ

ОРМАН ЭВЧИКЛЕРИ

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

пр 99.

пр 104

КЪРЫМ АССР ДЕВЛЕТ НЕШРИЯТЫ

1939

И.Гаспранлы адына
къырымтатар
джумхуриет
кытапханасы

пр 14

пр 10

ВИТАЛИЙ БИАНКИ

ЛЕСНЫЕ ДОМИШКИ

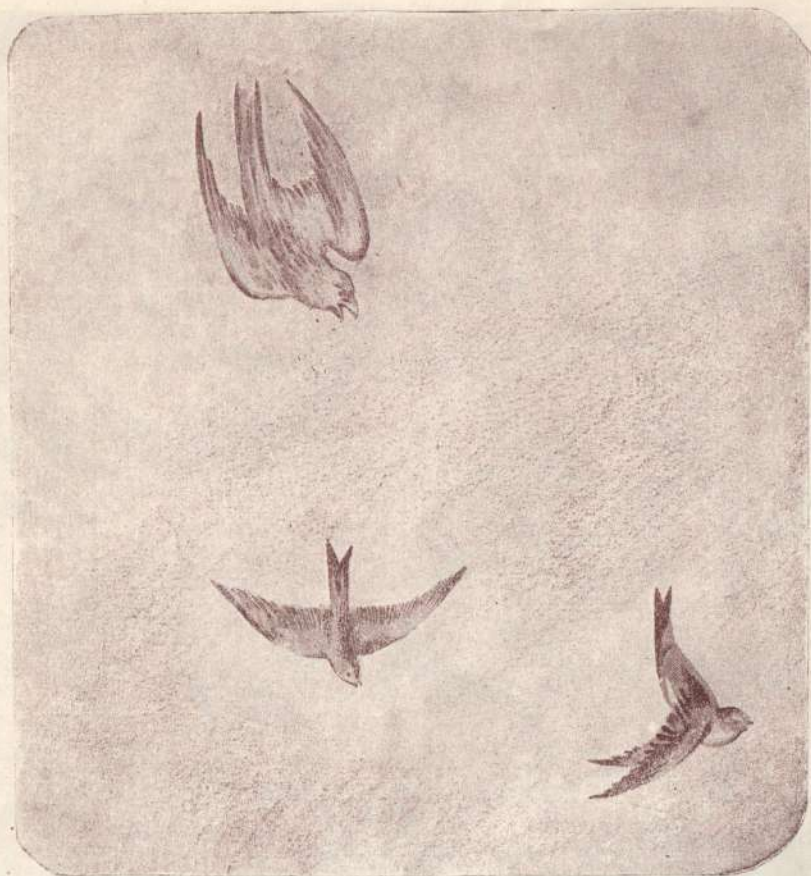

Переводчик *М. Куртсеитов.*
Редактор перевода *Ю. Болат.*
Техредактор *А. Бондаренко.*
Ответ. корректор *Лятыф-Заде Амит.*
Художник *А. Варфоломеев.*

Озен устюнде юксекте, сарп джар устюнден
яш къарылгъачлар учуша эдилер. Зув-чув олып
бири-бирини къувалай, сакъланджумакъ оюны
ойнай эдилер.

Оларнынъ сюрюсинде бир кучючик къа-
рылгъач бар эди—ойле бир де атик эди, ич
бир тюрлю онынъ артына етмекнинъ чареси

ёкъ,—эр кестен къачып къуртула. Козь джумгъан сою онынъ артындан къува, о исе о якъкъа бу якъкъа, ашагъы, юкъары, бир та-
рафкъа джантарыла ве бирден ойле учып кете,—тек къанатлары бульдюр-салдыр корюле.
Бирден-бирге къайдандыр окъланып бостугъан-шаин къуш келе. Кескин майышып тургъан къанатлары ойле де бир сызгъыралар.

Къарылгъачлар къркъушып къарыштылар:
эписи джайрашты, кими анда, кими мында,—
бутюн сюрю аман учып даркъады.

Атик къарылгъаччыкъ исе артына бакъмай
озен артына, дагъ устюнден ве голь устюнден
кечип ондан къача!

Бостугъан-шаин къуш пек яман кърор-
къунчлы оюнджы эди.

Къарылгъаччыкъ уча-уча, артыкъ такъат-
тан тюшти.

Артына бакъты—артта кимсе ёкъ. Тёгерек четине бакъты—бу ер ич таныш дегиль эди. Ашагъы бакъты—ашагъыда озен акъа. Лякин таныш дегиль де насылдыр бир ят озен.

Къарылгъаччыкъ урькюнди.

О, эвге кеткен ёлны хатырлап оламай эди: насыл олсун да къоркъудан эссиз бир алда къачып тургъанда ёлны хатырласын?

Ама артыкъ акъшам эди—тезден гедже. Не япмалы?

Уфакъ къарылгъачкъа къоркъунчлы олды.

О ашагъы догъру учты, ялыгъа къонды ве аджджы-аджджы агълады.

Шу арада янашасында, къум устюнде чапып джурьген къара галстуклы кучюк сары къушчыкъны корьди.

Къарылгъаччыкъ севинди ве сары къушчыкътан сорады:

— Айтынъыз, джаным, мен эвимизге насыл этип къайтарым?

Сары къушчыкъ:

— Я сен кимнинъкисинъ?—деп сорай. Къарылгъаччыкъ:

— Бильмейим,—деп джевап бере.

Сары къушчыкъ:

— Эвинъни тапмакъ санъа зор олур!—дей.— Тезден кунь батар, къаранлыкъ олур. Энъ

яхшысы сен бу гедже менде къал. Меним адым Зук. Эвим исе бу ерде, мына янашамызда.

Зук бир къач адымлар чапып чёкючинен къумны косътерди. Ондан сонъ индже аячыкълар устюнде салланды, баш эгди ве деди:

— Мына о, меним эвим. Кир!

Къарылгъаччыкъ бакъты:—эр ерде къум ве чакъыл, эв исе асыл ёкъ.

— Ёкъса коръмейсинъми?—деп Зук тааджиленди.—Мына бу якъкъа, ташчыкълар арасында йымырталар яткъан ерге бакъ.

Къарылгъаччыкъ зар-зорнен коръди: къумлар устюнде чубар ташчыкъларнынъ арасында дёрт йымырта ян-янаша ята эди. Зук:

— Сонъ насыл я?—деп сорай.—Ёкъса меним эвими бегенмейсинъми?

Къарылгъаччыкъ не айтаджагъыны бильмей: эви ёкътыр десе шорбаджысынынъ джаны агъыраджакъ. Мына о онъа шай деди:

— Мен такъыр къум устюнде, тёшексиз, ёргъансыз, темиз авада юкъламагъа алышма-дым...

Зук:

— Алышмагъанынъ чокъ языкъ,—дей.—Шай олгъанда шу къаршыдаки чамлыкъ ормангъа учып бар. Анда Витютень адлы герджинни сораштыр. Онынъ эви тёшемелидир. Онда геджелерсинъ!

Къарылгъаччыкъ:

— Ой сагъ ол!—деп къуванды.

Аман чамлыкъ ормангъа догъру учты.

Онда орман гогерджини Витютенни тапты
ве къонмакъ ичюн изин истеди.

Витютень:—меним эвими бегенсенъ къон
даа,—деди.

Я, Витютеннинъ эви насыл эди? Тек бир
тёшемеси бар, о да десенъ чельтек киби тельме-
тешик, чырпычыкълар пытакълар устюне, ке-
лиши-гузель ташлангъан. Чырпычыкълар устюн-
де, беяз гогерджин йымырталары ята. Аша-
гъыдан бакъкъанда олар корюне: тёшеменинъ
тешиклеринден чыкъып-чыкъып туралар.

Къарылгъаччыкъ тааджипленди. О, Витю-
тенге:

— Сизинъ эвинъизде тек бир тёшеме бар,
диварлары биле ёкъ. Бойле эвде насыл юкъ-
ладнаджакъ?—дей.

Витютень:

— Ойле исе не япайыкъ,—дей.—Эгер санъа
диварлы эв керек олса, бар сары-асма къушны
къыдыр тап. Онынъ эвини сен бегенирсинъ.

Витютень къарылгъаччыкъкъа сары-асма
къушнынъ эвини насыл тападжагъыны анъ-
латты. Онынъ эви, орманчыкъта энъ дюльбер
акъкъайын агъачынынъ устюндедир,—деди.

Къарылгъаччыкъ орманчыкъкъа учты. Ор-

манчыкъта исе акъкъайын агъачлары бири-
биринден дюльбер эди. Сары-асма къушнынъ
эвини къыдыра-къыдыра не исе де тапты:
акъкъайын агъачынынъ пытагъында уфачыкъ,
енгиль эвчик асылы тура эди. Эвчик—пек джи-
накълы ве кок къагъытнынъ индже япракъла-
рындан ясалгъан гульге бенъзей эди.

„Бакъса, сары-асма къушнынъ насыл кучю-
чик эвчиги бар! Онынъ ичине мен биле сыгъ-
майджагъым“ деп къарылгъаччыкъ тюшюнди.

Къарылгъаччыкъ къапыны къакъайым деп
тургъанда—кок эвчиктен кийик балкъуртлар
учып чыкъты.

Чырмап алды, бызылдадылар—шимди ча-
къарлар!

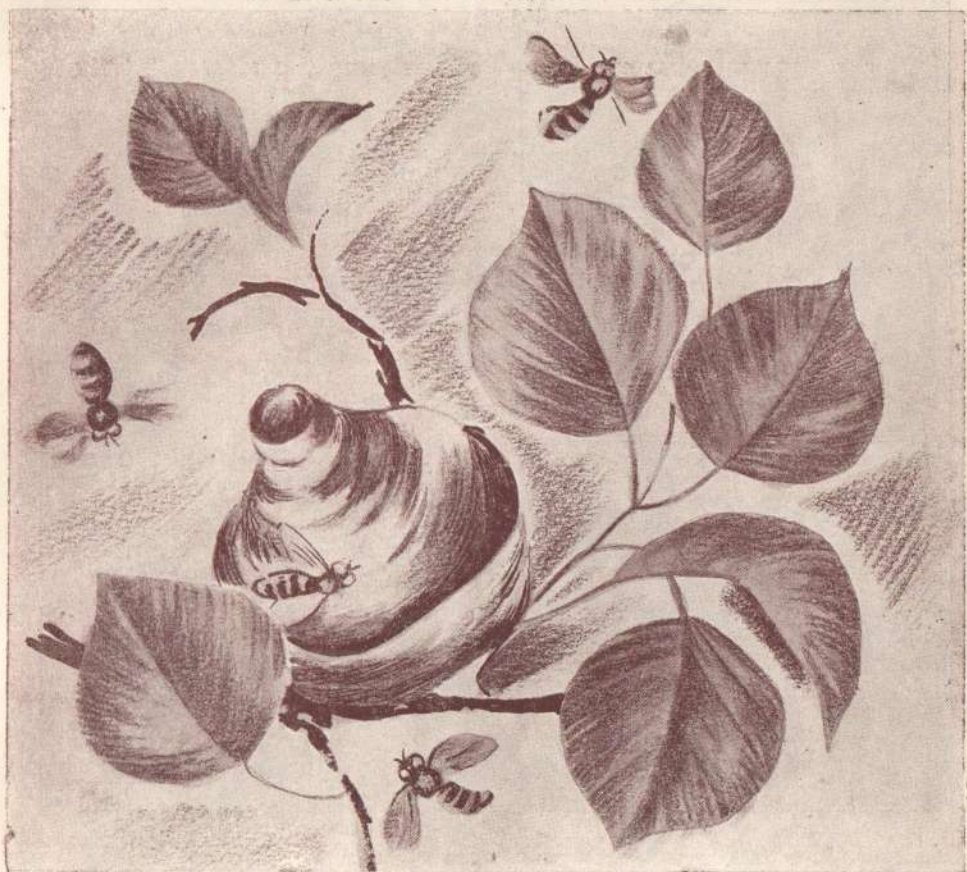
Къарылгъаччыкъ къоркъты ве аман, о ер-
ден учып къачты.

Къарылгъаччыкъ ешилъ япракълар арасын-
дан учып къача. Мына недир онынъ козьлери
огюнде къара ве алтын тюсю олып ялтырады.

Якъын учып кельгенде пытакъ устюнде
къара къанатлы, алтын тюсте бир къушчыкъ
отургъаныны коръди.

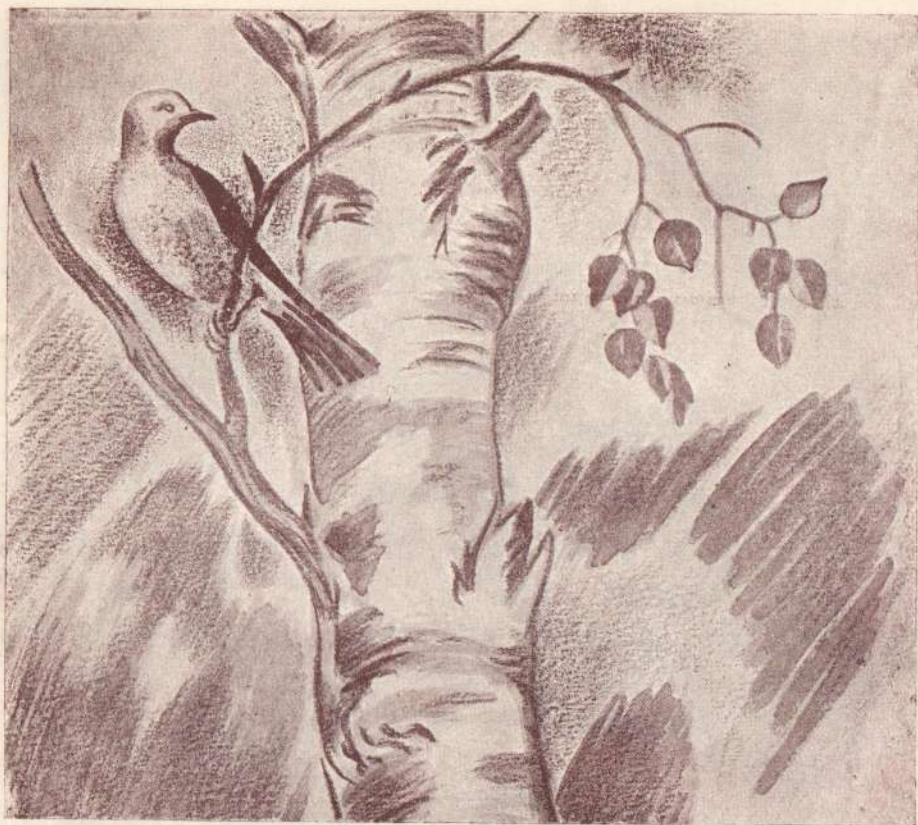
— Къайда ашыкъасынъ уфачыкъ?— деп
алтын тюр къуш къарылгъаччыкъкъа багъыр-
ды. Къарылгъаччыкъ:

— Сары-асма къушнынъ эвини къыдырам,—
деди.

Алтын тюзлю кѣушчыкѣ—сары-асма кѣуш
меним. Меним эвим исе, мына бу ерде, бу дюль-
бер акѣкѣайын агѣачы устюндедир,—деди.

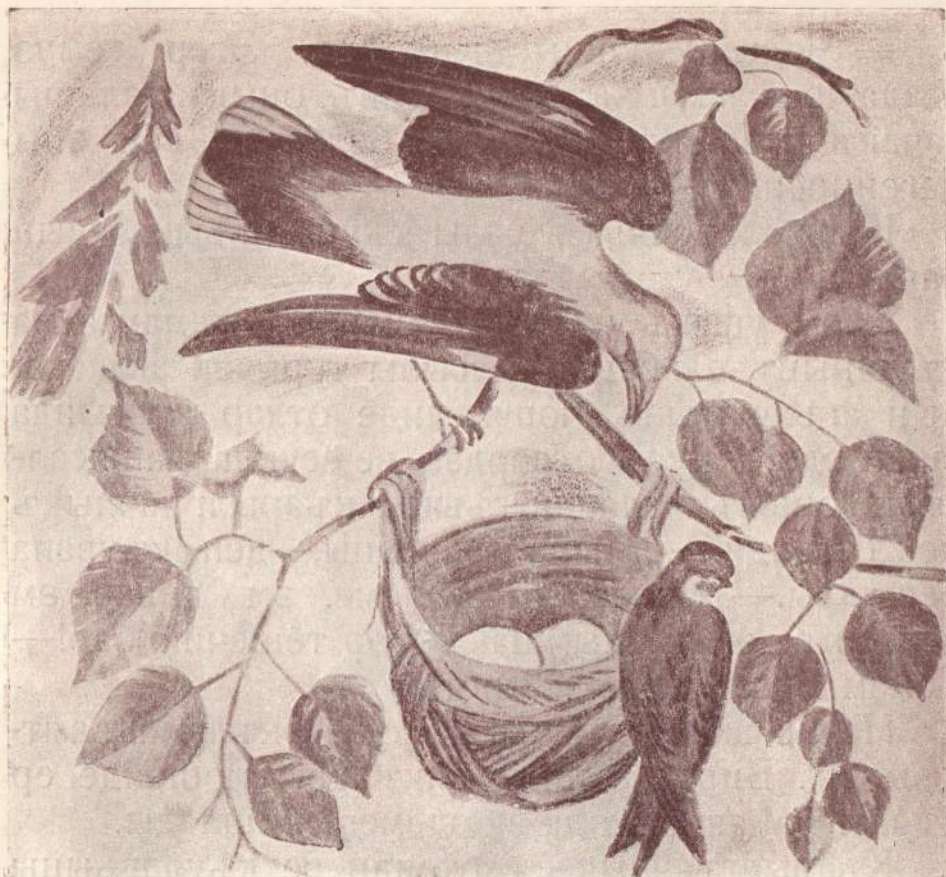
Кѣарылгѣаччыкѣ токѣталды ве сары-асма
кѣушнынѣ косѣтерген тарафына бакѣты. Бакѣ-
кѣанынен о ич бир шей эслеп оламады: ялы-
нѣыз ешилѣ япракѣлар ве акѣкѣайын агѣач-
ларынынѣ без пытакѣлары корюле эди.

Ама тикилип бакъкъан сонъ, — шашты биле.

Ерден юксекте пытакъ устюнде, орьме енгиль бир сепетчик асылы тура.

Къарылгъаччыкъ бунынъ керчектен де эвчик олгъаныны корип къалды. Бу эвчик чеберликнен йымшакъ от ве сакъларнен, сач ве юньлернен ве акъкъайын агъачынынъ индже къабыкъларынен орюльген эди.

Къарылгъаччыкъ сары-асма къушкъа:

— Ёкъ, бундай къалтырап тургъан бина-
чыкъта ич бир тюрлю къаламам! — дей. — О
турмай саллана, меним козьлерим алтында да
эр шей айланып тура... Ёкъса ель савурып
ерге де ура билир. Ве эм сизинъ эвнинъ тѣ-
песи де ёкъ.

Алтын тюсю сары-асма къуш элем этип:

— Чалы кѣушчыгѣына бар. Эгер темиз авада юкѣламагѣа кѣоркѣсанѣ, онынѣ чалашы сачакѣ тюбюндедир, мен беллесем сен оны бегенирсинѣ,—деди.

Кѣарылгѣаччыкѣ чалы кѣушчыгѣына учып барды.

Сары уфакѣ чалы кѣушчыгѣы тамам асма кѣушнынѣ ельбешиги асылы тургѣан акѣкѣа-йын агѣачынынѣ тюпчигинде отлар арасында яшай эди. Кѣуру отлардан ве ёсунлардан ясалгѣан, онынѣ чалашчыгѣыны кѣарылгѣаччыкѣ пек бегенди.—„Мына бу яхшы,—деп кѣувана башлады.—Мында эм тѣшеме, эм дивар, эм тѣпеси ве эм де йымшакѣ пуф тѣшечик бар!—Тамам бизим эвдеки киби!“

Назик чалы кѣушчыгѣы оны юкѣламагѣа яткѣызды. Бирден-бирге аякѣлары тюбюнде еркѣалтырамагѣа ве дюбюрдемеге башлады.

Кѣарылгѣаччыкѣ сескенди ве кѣулагѣыны кѣойып динѣледи, чалы кѣушчыгѣы исе, онѣа шай деди:

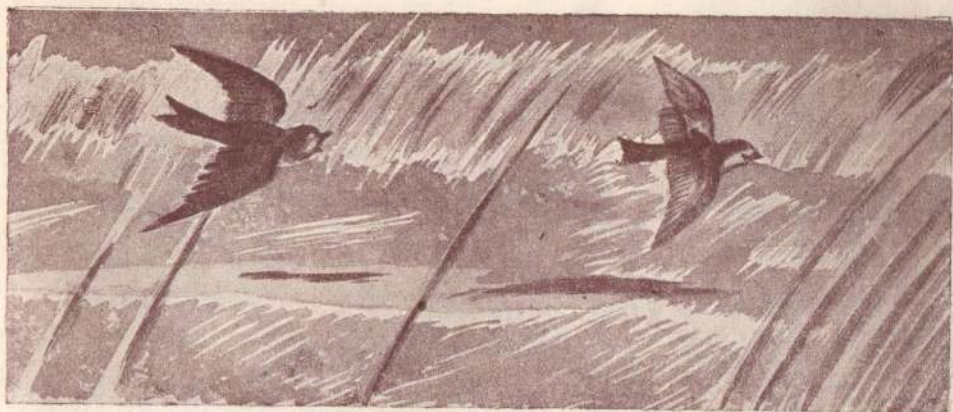
— Бу, пиченликке чапышкѣан атлардыр. Кѣарылгѣаччыкѣ исе:

— Я ат туягѣынен басса, эвнинѣ тѣпеси котерирми?—деп сорай.

Чалы кѣушчыгѣы кѣайгѣынен тек башчыгѣыны саллады, кѣарылгѣаччыкѣнынѣ суалине исе бир тюрлю джевап бермеди.

— Вай, мында не къадар къоркъунчлы!—
деп, къарылгъаччыкъ аман чалаштан фырыл-
дап учты.—Мында мен бутюн гедже козь юм-
мам; бутюн вакъыт мени таптап эзерлер деп
тюшюнирим. Бизим эвде хавфсыз: онда сени
бир кимсе таптамаз ве ерге де ташламаз.

Чалы кѣушчыгъы:

— Анѣлашылгѣанына · коре, сенинѣ эвинѣ де мангѣйт кѣушнынѣ эви киби олмалыдыр, — деди. Онынѣ эви терек устюнде дегиль — оны ель савурмай, онынѣ эви ерде де дегиль — оны бир кимсе басып эзmez. Истейсинѣми, мен сени онда озгѣарайым?

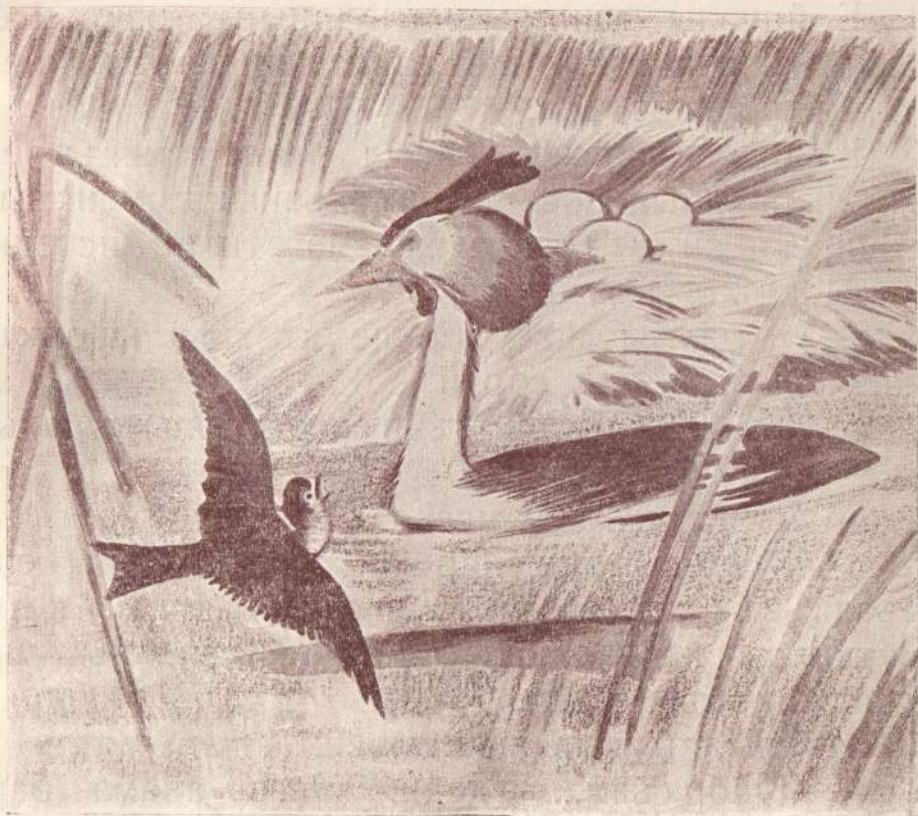
Кѣарылгѣаччыкѣ:

— Истейим, — дей.

Олар мангѣйт кѣушкѣа догѣру учтылар.

Гольге учып кельдилер: сув ортасында кѣамышлыкѣ адачыкѣта балабан башлы бир кѣушнынѣ отургѣаныны корьдилер. Онынѣ башында кѣатайып тургѣан кѣанатлары — бойнуз киби тура.

Бу ерде чалы кѣушчыгъы кѣарылгѣаччыкѣнен савлыкѣлашты ве бу бойнузлы кѣуштан ятмагѣа изин истемесини эмир этти.

Къарылгъаччыкъ учып адачыкъкъа барып къонды. Отурды ве шашып къалды: мегерим адачыкъ ялдап джуре экен де. Гольде бир оба къурып къалгъан къамыш ялдап джуре. Обанынъ ортасында бир чукъурчыкъ, чукъурчыкънынъ тюбю йымшакъ батакълыкъ отларынен тешельген. Отлар устюнде мангъыт къушнынъ йымырталары ята, олар енгиль ве къуру къамышчыкъларнен орътюльген эди.

Бойнузлы мангъыт къушнынъ озю исе, адачыкънынъ четинде отургъан, гемичигинен голь бою кезе эди.

Къарылгъаччыкъ насыл этип ятмагъа ер къыдыргъаныны ве тапамагъаныны мангъыт къушкъа айтты, ве геджелемеге изин истеди.

Мангъыт къуш исе:

— Я далгъалар устюнде ятмагъа къоркъмайсынъмы,—деп сорай.

— Я сизнинъ эвинъиз акъшамлыкъ ялыгъа янашмайджакъмы?

Мангъыт къушу исе!

— Меним эвим пароход дегиль, оны ель къаякъкъа къувса, о тарафкъа ялдап кете. Бутюн гедже далгъалар устюнде салланып чыкъаджакъмыз,—дей.

Къарылгъач пышылдынен:

— Къоркъам... — деди. Эвге—анама бармагъа истейим.

Мангъыт къушу ачувланды:

— Озю де десенъ бакъса неде бурчалай! Сенинъ хатиринъни аслы тапамазсынъ. Айда уч кет де, озюнъе бегенген эвинъи тап!

Мангъыт къуш къарылгъачны къувып джиберди, о исе учып кетти.

Къарылгъаччыкъ уча эм де агълай.

Гедже якъынлаша: кунъ къавушты, къаранлыкъланып башлады.

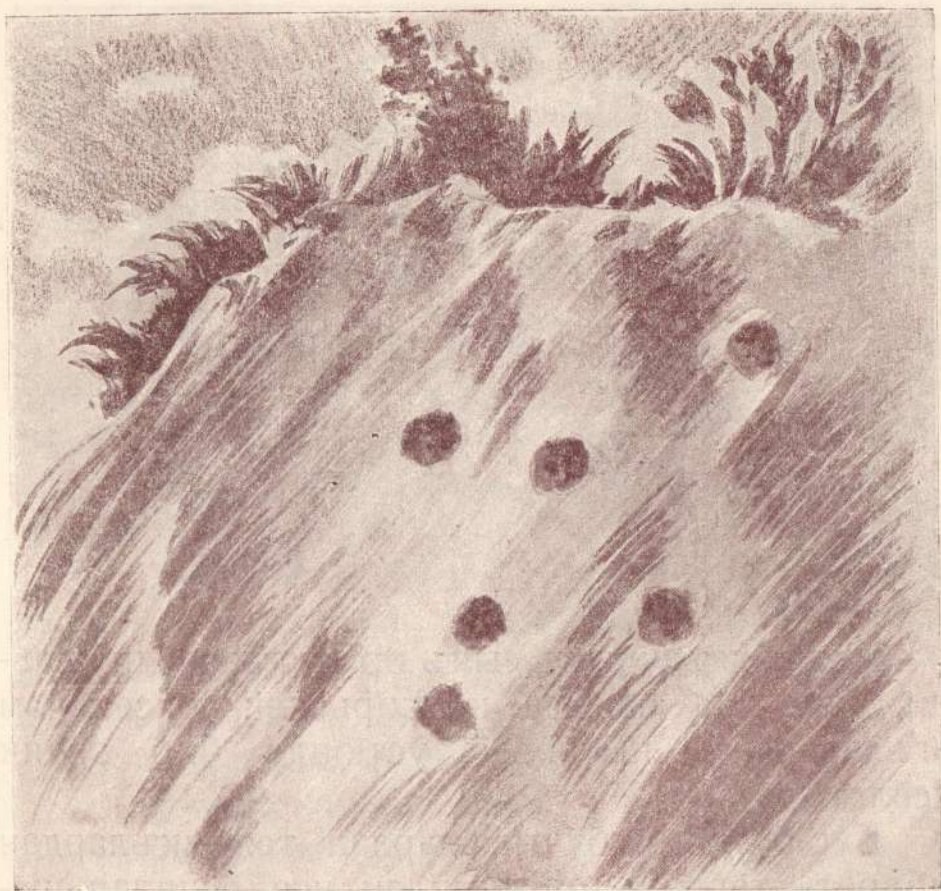
Къарылгъаччыкъ сыкъ ормангъа учып кельди, бир даа бакъса не коръсюн: юксек чам агъачынынъ пытагъы устюнде бир эвчик ясалгъан.

Бус-бутюн чубучыкълардан, таячыкълардан ибарет—тёгерек, ортасындан исе ёсунлар чыкып тура—йымшакъ ве эм сыджакъ.

„Ама да яхшы эв, эм къави ве эм де тёпеси де бар“—деп тюшюне.

Уфакъ къарылгъаччыкъ балабан эвге учып кельди: чёкючинен диварны къакъты ве аджныныкълы бир сеснен:

— Джаным шорбаджы, мени къонмагъа алынъыз.

Эвден исе, бирден-бир сары тишли, мыйыкъ-лары тырбайып тургъан джанавар бети узанды.

Бу къоркъунчлы джанавар бирден ырылдап:

— Не вакъыттан берли бу къушчыкълар геджелери, къонмакъ ичюн сансарларнынъ къапысыны къакъалар,—дей.

Къарылгъаччыкъ буз-бузлады—юреги таш киби къатып къалды. Четке иркильди, орман устюнден окъланды ве бир якъкъа бакъмай тезликнен сыптырылды!

Уча-уча такъаттан тюшти, артына айланып бакъты—артта кимсе ёкъ. Тёгерегине бакъты—таныш ер. Ашагъы бакъты, ашагъыда озен акъа, озюнинъ тувгъан озени!

Окъланып озенге тюшти, ондан исе—юкъа-рыгъа, та сарп ялынынъ джарларына къадар чыкъты.

Ве джоюлды.

Джарда исе—тешиклер, тешиклер, тешиклер. Булар эписи къарылгъаччыкъларнынъ ювалары.

Оларнынъ бирисине къарылгъаччыкъ сокъулды. Сокъулды ве узундан-узон ве тарчыкъ коридор бою чапты.

Онынъ уджуна къадар чапты—ве тегерек кенъ одагъа фырылдап кирди.

Мында анасы оны чокътан беклей эди.

О геджеси, ёрулгъан кучюк къарылгъаччыкъ озъ эвинде отчыкълар, къанатчыкълар, ат тюклеринден тешельген йымшакъ ве сыджакъ тешегинде татлы-татлы юкълап къалды...

Геджелер хайыр!

Сдано в производство 4/III-39 г. Подписано к печати 5/VI-39 г. Бумажных листов 11/16. Печатн. лист. 13/8. Учет. авт. лист 1,2 В печатном листе 30 тыс. знаков. Крым-гиз № 239. Уполн. Главлита Крым. АССР № А-1913. Тираж 5000 экз. Заказ № 1013.

Гостиполитография, Симферополь, ул. Кирова, 23.

Фияты 60 к.

28763

Госиздат Крымской АССР. Симферополь, ул. Горького, 5